

Conflictul Cecen

INTRODUCERE

1988-1998 decada care a schimbat fata Europei

Un deceniu in urma, cand zidul Berlinului deja cazuse, URSS ramasese totusi a doua superputere in lume.

Acum, in locul acestui statut au ramas doar ruine : Pactul de la Varsovia este doar o amintire din trecut; URSS s-a fragmentat in cel putin 15 state, iar nucleul central s-a retras in granitele de acum 300 ani; din punct de vedere economic este pe spirala fara sfarsit a decaderii economice, supravietuind si gratie ajutorului economic din occident.

Desigur ca Eltan si grupul sau de experti s-au gandit sa rezolve problemele, inclusiv politice, pornind de la radacinile raului. Totusi rezultatele, vizibile in toate domeniile, creeaza imaginea unui haos general.

Doar cateva mii de oameni de afaceri s-au implicat cu success in mecanismul de privatizare, acumuland averi, scandalos de mari si cu origini dubioase. S-a facut puternic remarcata mafia rusa, care influenteaza puternic jumatate din mapamond. Milioane de cetateni, in special pensionari si functionari publici au intrat intr-o criza acuta pe care The Economist o comenta ca fiind "un miracol modul cum acestia mai supravietuiesc". Imaginea este intregita de miile de cersetori, prostituate, hoti care incearca sa obtina orice de la oricine. Criza bancara a distrus si economiile micilor investitori. La aceasta se adauga colapsul serviciilor civile

si de sanatate, care, cumulate, au redus speranta de viata sub 58 ani, un nivel inferior chiar si tarilor din lumea a treia.

Statul insusi, considerat pana acum atotputernic si atotstiutor pare a fi invins de criza. Aceasta, paradoxal, in cazul unei natiuni care, de la tari pana la Brejnev a cunoscut doar regimuri autoritare.

Trezoreria este incapabila sa colecteze taxele, politia nu intareste si aplica legea, Kremlin-ul nu mai poate sa-si impuna vointa asupra provinciilor, iar armata s-a dovedit neputincioasa in suprimarea rebelilor ceceni.

In locul libertatii, rusii au obtinut anarhia si multi incep sa planga dupa vremurile cand prevala principiul "cetatenii se prefac ca muncesc iar statul se preface ca ii plateste", dar macar aveau asigurata bucata de paine. Scenariul dezvoltarii, este acut in marile orase, unde diferentele dintre noua nomenclatura si restul populatiei este dureros de evidenta.

Rata somajului, care pentru trei generatii a fost zero a crescut acum la 10% si va creste paralel cu incercarile guvernului de a aplica masurile de austeritate impuse de F.M.I., in schimbul imprumuturilor massive. Nimeni nu s-a asteptat ca trecerea unei tari gigant precum Rusia, la economia de piata sa fie nedureroasa.

Ceea ce deosebeste si creste dificultatea pentru tranzitie, comparabil cu alte natiuni est-europene, care acum se simt sufficient de increzatoare pentru a bate la usa U.E. este faptul ca au intervenit o serie de factori negativi.

In primul rand regimul communist a domnit 70 de ani la Moscova si 35-40 la Varsovia, Budapesta etc, acompaniata de pierderile traditiilor antreprenoriale si munca pentru tine insuti.

In al doilea rand birocratia comunista rusa a rezistat reformelor mult mai tenace decat cea poloneza sau ceha, care au preferat sa sara direct in tabara invingatorilor.

In al treilea rand, datorita dimensiunilor diferite, ale tarilor comuniste, disfunctionalitatea administratiei periferice, "mijloacele imperiale" folosite de URSS, ineficienta si nepotismul din domeniul economic, au fost mai accentuate in cazul URSS decat al celorlalte state satelit.

Occidentul s-a aratat de la inceput hotarat sa-l sustina pe Eltan, omul care rezistase cu success la doua incercari de restaurare a comunismului.

Totusi, desi se presupune ca a vazut inaintea altora "lumina", Eltan, "white raven" este un ex-boss communist provincial, care stie putin despre democratie.

Daca Eltan este plin de defecte, nici colaboratorii sai nu sunt mai eficienti. Cernomardin, cel care a condus destinele Rusiei intre 1993-1998, demis in 1999 si rechemat la guvernare ca "salvator al tarii" este mai interesat de propria supravietuire politica decat de procesul de reforma.

In realitate, s-au asteptat si preconizat o involutie datorata revenirii sale la guvernare.

S. Kirienko, tanarul tehnocrat care a condus putin guvernul, a fost cel mai putin marcat de regimul precedent, incepandu-si "domnia" plin de bune intentii. Curand a platit pretul pentru lipsa de experienta si sprijin politic, fiind debarcat inaintea candida pentru un nou inceput.

Alta personalitate de la putere – A. Ciubais “marele privatizator”, autorul unor indraznete planuri de restructurare, interlocutorul preferat de F.M.I., a fost sacrificat in urma unui compromis intre Eltan si majoritatea nationalist-comunista din Duma.

Politica reformatoare a acestuia venea in contradictie cu interesele grupurilor financiar-industriale, care se amestecau adesea in politica guvernului; evident in conditiile in care controlau mass-media, putand astfel influenta hotarator electoratul.

Realegerea lui Eltan s-a realizat pe ideea ca va reprezenta mai bine interesele acestor grupuri decat Ziuganov sau Lebed.

Intrararea in noua faza de privatizare a marcat alterarea aliantei, determinand razboiul bancilor, cu influente profunde pe plan politic.

Aceasta era situatia interna, in care Federatia Rusa a decis interventia in Caucazul de Nord, pe fondul aranjamentelor pentru campania electorala.

Venirea lui Putin la putere a fost insotita de manifestarea unor gesturi simbolice, in special pentru “vecinatatea apropiata”.

Federatia Rusa se lanseaza in recastigarea terenului pierdut de Eltan.

CAPITOLUL I

CAUCAZUL DE NORD – MINORITATI LA RASCRUCE

Nu exista nici un accord privind delimitarea regiunii Caucazului de Nord. Termenii oficiali precum “regiunea Economica Caucazul de Nord”, “Districtul Militar Caucazul de Nord” se refera la noua regiune de granita din sudul Federatiei Ruse. Aceste noi granite au fost trasate tinind cont, in primul rind, de interesele economice, administrative, de securitate ruse si mai putin de cele ale populatiei din regiune.

Exista, de asemenea, si un concept etnografic “popoarele nord-caucaziene” care se refera la grupuri entice ale caror limbi native apartin unui grup lingvistic distinct.

Din punct de vedere geografic, conceptul se refera la regiunea din zona montana, vaile din nordul muntilor Caucaz, care marginesc stepa si “pamanturile negre” din sudul Rusiei si Ucrainei.

Datorita pozitiei geografice, muntii au barat accesul din exterior, pana in momentul in care tehnologia militara moderna a conectat regiunea la lumea exterioara, aducand astfel provocari la adresa stilului traditional de viata. Predominanta muntilor a impus si o economie de tip montan, bazata pe exploatarea resurselor naturale, agricultura folosind culturile in terase, iar in zona de campie – vale predomina economia de tip nomad si seminomad.

Majoritatea popoarelor din Caucazul de Nord au aceleasi valori si traditii culturale, datorita conditiilor de viata si razboaielor comune contra colonizarii. Au, de asemenea, si reputatia de a fi buni luptatori, atat contra invadatorilor externi cat si in luptele pentru suprematia locala.

Datorita "istoriei commune" majoritatea populatiilor cauziene vorbesc rusa. Totusi, populatiile locale, acorda mare importanta valorilor locale, avand un trecut marcat de lupta pentru pastrarea acestora.

Pe altarul modernizarii si centralizarii au fost jertfite multe din aceste valori traditionale. Sovietizarea a impus mutarea populatiilor in zonele de campie, colectivizarea fermelor, inlocuirea productiei manufacturiere cu industria sovietica. Regiunea a devenit dependenta economic de restul URSS. Complexe hidrografice uriase au inlocuit aranjamentele locale, auto-suficiente totusi. Excedentul, datorat exploatarei resurselor petroliere, miniere a fost exportat in restul URSS, Caucazul de Nord devenind zona de export pentru alte regiuni din URSS. In ciuda existentei unor resurse minerale, petroliere, vanat, etc., foarte bogate, regiunea ramane una dintre cele mai sarace ale URSS. Integrarea in sistemul politico-administrativ rus si sovietic au determinat si dezvoltarea unor centre urbane, institutii de invatamant, desi putine si slab dezvoltate comparabil cu alte regiuni ale URSS.

Pe parcursul regimului sovietic numeroase populatii au devenit "natiuni titulare" in districtele si republicile autonome. Acest statut permitea drepturi speciale privind reprezentarea politica si dezvoltarea culturala. Desei frontierele si teritoriile sufereau dese modificari, acest statut a avut efecte importante pentru dezvoltarea identitatilor nationale.

Minoritatile entice din Caucazul de Nord au fost grupate in aproximativ 7 Republici ale Federatiei Ruse (Daghestan, Cecenia, Ingusetia, Osetia de Nord, Kabardino-Balkiria, Karaceai-Cerchezia, Adysea) si in 2 ex-republici autonome din Georgia (Osetia de Sud si Abhazia).

Grupurile entice nu traiesc exclusiv in unitati administrativ-teritoriale care sa le poarte numele si o unitate administrativa nu este locuita doar de un grup etnic.

Se adauga numarul mare de rusi, care locuiesc in aceste republici, mai ales in centrele urbane, in partea vestica a regiunii.

Istoria regiunii

Si in acest caz sursele istorice acorda tratament preferential invingatorilor. Istoria invinsilor este aproape uitata sau ignorata.

S-au pastrat dovezi despre existenta principatelor formate de lezgi si circasieni, despre principii kabardini, care au dominat Caucazul de Nord pana in sec. XVIII.

Evenimentele istorice, in mod deosebit, politica de colonizare rusa, practicile sovietice de deportare, joaca un rol important in politica actuala a popoarelor din Caucazul de Nord.

Istoria este folosita precum criteriu de identitate si legitimitate etnica. Astfel, sunt folosite dovezile istorice din perioada marii migratii din sec. IV-V pentru a explica ultima perioada de trasare a frontierelor. Insistenta pe teza "primului venit", explica asumarea drepturilor istorice asupra anumitor teritorii si marcheaza "intoarcerea in timp" pentru gasirea cat mai multor marturii istorice, desi nici una dintre competitori nu poate afirma cu siguranta din ce grup provine.

Astfel, folosirea istoriei ca aliat, prin apelarea la argumente care tin de revitalizarea mitologiei si imaginatiei, a devenit regula de baza pentru noua politica de expansiune.

Sunt folosite cu precadere argumente din aceasta categorie, pentru ca istoria popoarelor din Caucazul de Nord nu a luat forma scrisa.

In timpul regimului communist, istoria regiunii si a populatiilor a fost falsificata, devenind un tabu, un secret bine pastrat de autoritati. Rezultatele au fost monstruoase. Ignoranta a determinat modalitati neadecvate de cercetare si distrugerea multor documente istorice. Acestea au fost facute in paralel cu amploarea formarii miturilor, folosirea metodelor gen-ghicirea istoriei etc.

Din timpuri imemorabile regiunea a fost la rascruce de drumuri si culturi. Initial a fost o bariera intre civilizatiile urbane mesopotamiene si centrele culturale, comerciale din Sud, apoi a devenit tinta invadatorilor sciti, sarmati, iranieni. Pentru o vreme puterea dominanta in Caucazul de Nord a fost detinuta de alani-sarmati. O parte din triburi s-au asezat si amestecat cu populatiile locale. Conform documentelor istorice alanii caucazieni au fost numiti os, mostenita azi de oseti aceasta denumire.

In timp ce coloniile romane si grecesti infloreau pe coasta Marii Negre, triburi nomade turcice isi fac aparitia in Caucazul de Nord luand sclavi din populatia man locala. O parte din aceasta a migrat spre vest, majoritatea ramanand sub domnia hunica. Incepand cu sec. IV majoritatea populatiei din Vestul Caucazului a fost convertita la crestianism de georgieni, in timp ce partea vestica a ramas sub influenta sasanizilor iranieni. Arabii au adus islamul in sec. VII.

Din amestecul de triburi iraniene, turcice, invinse de huni, plus caucazieni a rezultat poporul kazar, care si-a stabilit un stat puternic din 650, dominand comertul local. In ciuda relatiilor comerciale bine dezvoltate, Caucazul va fi tinta confruntarilor dintre puterile locale in sec. VIII-IX. Fiecare cucerire este marcata de un nou proces de migrare in regiune, populatia locala fiind obligata sa migreze in zonele montane. Acest proces de schimbare a sferelor de influenta, a matricei etnico-lingvistice va continua si in sec. XIII, fiind marcata de raidurile mongole.

Majoritatea popoarelor din Caucazul de Nord se considera descendente sau victime ale acestor triburi cuceritoare. Osetii declara ca se trag din mani, kumacii din kazari, nogaii din Hoarda de Aur. Se adauga influenta determinate de domnia persana si araba.

Asadar, cine sunt cecenii ?

Nu sunt slavi. Nici turci, in ciuda faptului ca Imperiul Otoman a reusit sa grupeze toate populatiile musulmane intr-o singura categorie apropiata de el. Nu sunt nici macar ceceni. Aceasta este porecla data de rusi, dupa denumirea statului in care au intalnit pentru prima data aceasta populatie, in sec. XVI. Prima mentiune istorica a populatiei Noxhce (denumirea originala a populatiei "cecene") dateaza din sec. VIII, intr-un set de cronici armeano-georgiene. Stramosii populatiei cecene erau denumiti fie poporul Nahk sau Tushba. Din punct de vedere etnic se considera ca sunt unici. Din aceasta perspectiva cei mai apropiati sunt ingusii, denumiti de documentele istorice "poporul nostru-Vainakh".

Limba noxhce este considerate printre cele mai vechi si complicate limbi din Caucaz. A fost o limba orala pana cand influenta islamica s-a manifestat prin transcrierea fonetica in araba.

Victimizarea de catre puterile cuceritoare este element puternic al identitatii caucaziene. Desi exista o lunga istorie pre-rusa de incercari violente de a cuceri regiunea colonizarea rusa este considerate cea mai puternica sub aspectul efectelor negative.

Dezintegrarea Hoardei de Aur a determinat implicarea Rusiei in sec. XVI in Caucazul de Nord. Pentru expansiune si apararea granitelor, Rusia a folosit cazacii.

In jurul anului 1700, Rusia fiind deja in regiunea Stavropol, cazacii vor incepe sa atace asezarile caucaziene in mod regulat. Contra-atacurile acestora, deosebit de sangeroase, vor intipari pentru totdeauna imaginea de cauczian salbatic, crud, in mentalul colectiv rus.

Intre 1763-1793 Rusia reuseste sa construiasca o linie de fortarete de-a lungul regiunii. Practic toate centrele urbane actuale isi au originea in aceste fortarete.

Parti din Daghestan, Ingusetia, Cecenia au fost cucerite in 1780 in ciuda luptei disperate sub conducerea liderului politico-religios, cecenul Seic Mansur.

Aceasta a fost prima manevra militara organizata de lupta contra Rusiei sub forma unificarii populatiei locale : ceceni, ingusi, oseti, kebarzi, cerchezi, daghestani. Aproximativ 20.000 au luptat sub o comanda unica. Dupa capturarea lui Mansur, discipolii au fost supusi unei adevarate politici de distrugere. Teritoriile oset si kabard au devenit ruse.

Razboiul colonial a fost reluat cu o noua forta, cand populatiile locale reunite sub steagul Islamic si conduse de Imanul de Daghestan, avarul Shamil. La inceputul anilor 1830 a decretat domnia sariatului, legii islamice si a chemat populatia la Gazavat, razboiul sfant contra invadatorilor crestini.

Majoritatea regiunii caucaziene a intrat in noua formatiune statala-imamatul lui Shamil, care a functionat aproximativ 30 de ani. Abhazia si Cerkezia, neconvertite la sufism, au sustinut totusi razboiul de independenta. De atunci, islamul a functionat ca fosta mobilizatoare contra dominatiei ruse.

Abia dupa transarea problemei cu Imperiul Otoman, Rusia va incepe folosirea masiva a fortei militare pentru cucerirea Caucazului. Folosind drumul military, Rusia a inceput avansul metodic, aducand aul dupa aul sub controlul sau.

In 1859 Shamil a fost capturat, iar in 1864 a fost declarat sfarsitul razboiului caucazian. Majoritatea populatiei locale a fost fortata sa emigreze, multi murind pe drum. Conform noilor estimari aproximativ 1,2 milioane de cauczieni au emigrat din teritoriile cucerite de Rusia, 800.000 "ramanand" sa traiasca in dominioane otomane. Urmasii acestora formeaza diaspora de 2 milioane, majoritatea in Turcia si Orientul Apropiat. Populatia din zona montana a fost obligata sa coboare in zona de campie, mai usor de controlat.

Revolutia rusa din 1917 a dat populatiei locale noi sperante pentru independenta. Populatia din Caucazul de Nord impreuna cu cazacii s-au unit pentru alegerea unui guvern comun pentru un stat independent.

Dupa victoria bolsevichilor in centrele ruse, acest guvern si-a declarat secesiunea de Rusia, a semnat o alianta cu Turcia si a fost recunoscut de Puterile Centrale. Paralel cu formarea guvernului comun, radicalii oseti si socialistii din celelalte minoritati au proclamat o Republica Sovietica Terek, care a fost acaparata de cazacii terek. Agitatie politico-militara in cadrul Armatei Albe, guvernamentale, conduse de A. I. Denikin, a fost initiata de unitatile cazace din nordul Caucazului. Asezarile au fost distruse, populatia locala obligata sa lupte. Denikin nu a fost acceptat de ambele structuri guvernamentale datorita principiilor sale politice nationaliste.

In 1919 luptele au continuat, fiind marcate de proclamarea ca stat independent a unor tari din Daghestan, Cecenia, Osetia, Kabardia, sub forma Emiratelor Nord Caucaziene, sub conducerea seicului conservator Uzun Haji. Prins intre rosii antireligiosi si nationalistii albi, s-a declarat de partea bolsevichilor care i-au promis autonomia crescuta.

Victoria bolsevichilor din 1921 a determinat abolirea Emiratelor. O multime de organizatii pro-bolsevice se creaza, fara a fi vorba de unanimitate de vederi. Un Comitet Revolutionar Caucazian se stabileste in Vladikavkaz in 1920, acesta devenind centrul Republicii Sovietice Montane.

Stalin insusi a vizitat regiunea pentru a controla procesul transitional. In numele autoritatii centrale a sugerat crearea unei Republici Sovietice a tuturor muntienilor caucazieni. Aceasta republica se declara de accord cu recunoasterea puterii sovietice, conditii fiind ca shariat si adat sa fie fundamentul legal al noii republici autonome. Aceasta cerere, alaturi de cea de revenire a teritoriilor oferite cazacilor in perioada razboaielor coloniale ruse, a fost acceptata, cazacii fiind obligati sa paraseasca Caucazul de

Nord. Era conform planurilor sovietice pentru care cazacii reprezentau un dusman important. Se estimeaza ca aproximativ 100.000 de cazaci au fost deportati in Urali.

Republica Autonoma Sovietica Montana, incluzand districtele Ingusetia, Kabardia, Balkaria, Karachai, Cecenia, Osetia si R.S.A. Daghestan, a fost fondata in ianuarie 1921 pe baza principiului autodeterminarii teritoriale.

In 1922 Republica a fost dizolvata pas cu pas, devenind districte in Federatie. In 1923 in Republica au ramas doar ceceni, ingusi, osetii de nord, in 1924 Cecenia urmand sa devina district autonom in cadrul Federatiei. In 1929 a fost rupt si centrul inguso-oset, Vladikavkaz ramanad centrul oficial oset, privand Ingusetia de singurul centru urban cu institutii educationale si industriale.

In conditiile fragmentarii nationale, sistemul educational si infrastructura au avut de suferit. Liderii locali de partid raportau la centru despre arbitrariul solutiilor impuse de Comitetul caucazian, care era localizat in Sudul Rusiei, fiind totusi responsabil de evolutiile din Caucaz.

De la mijlocul anilor '20 s-a stabilit o ierarhie a autonomiilor pe baza etnice – liderii proveneau din socialistii locali. Aceasta a insemnat descurajarea identitatii regionale si fara ca populatia insasi sa fie implicata direct, au fost dezvoltate anumite grupuri pentru dezvoltarea national-culturala. S-a realizat standardizarea limbilor, formandu-se si un alfabet cu transcriere latina, ca baza pentru viitoarele schimbari.

Politice de fragmentare etnica au continuat, orice forma de organizare autonoma fiind condusa de liderii cauczieni. Granitele si

denumirile formelor autonome de organizare au fost des schimbate, in functie de reactia populatiei locale fata de politica centrului. Rebeliunile au fost rezultatul procesului de fragmentare arbitrara.

In 1928-1929 a inceput programul de colectivizare, paralel cu abolirea shariat-ului, dezarmarea populatiei, deportarea, anihilarea elitei intelectuale si politice, sub acuzatia de nationalism burghez si politici pan-islamice.

Vechiul management territorial si regional a fost inlocuit prin lideri trimisi de la centru pentru a reprezenta noua administratie centralizata.

Situatia s-a stabilizat abia in 1936, cand noua Constitutie sovietica prevedea existenta unei structuri cu republici autonome : Ingusetia-Cecenia, Kabardia-Balkaria, Daghestan si Abldiazia; si districtele autonome Karachai-Cerchezia, Osetia de Sud si Adysea.

Incepand din '38-'40 nou createle alfabete, care in ciuda efectelor pozitive au stopat accesul la sursele scrise si documentele produse anterior, au fost inlocuite de alfabetul chirilic.

Popoarele caucaziene caracterizeaza evenimetele din al doilea razboi mondial ca fiind a treia catastrofa dupa colonizarea si distrugerea elitei locale.

Armata germana a ajuns in Caucaz in 1942, in drumul spre petrolul de la Maikop, Groznai si Balai. Partial, Caucazul a fost ocupat in 1942-1943 dar culmile muntoase au facut imposibile ocupatia totala. Au fost inchise colhozurile, redeschise moscheele, in colaborare cu armata germana.

Etapa urmatoare a fost marcata de deportarea cea mai grea din istoria regiunii. Din ordinul lui Stalin, prin decretul semnat de Prezidiul

Sovietului Suprem, toata populatia karachai, ingusa, cecena si balkara a fost imbarcata in vagoana pentru animale si transportata in Asia Centrala si Siberia, in 3 runde de deportare meticulos organizate si raportate la Moscova, intre noiembrie 1943-martie 1944. Deportarea, deosebit de violenta, s-a desfasurat rapid, sub acuzarea de colaborare cu armata germana.

Deportarile sau represaliile, cum le numesc caucazienii pot fi considerate genocid caci singurul criteriu folosit pentru selectarea populatiei a fost cel etnic, nimeni nefiind scutit. Au fost deportati nu numai etnicii din teritoriul national ci si cei care locuiau in alte republici sovietice, iar cei de pe front au fost deportati dupa terminarea razboiului. Toti deportatii au fost pusi sub stricta supraveghere, fiind pedepsiti cu 20 de ani munca silnica daca paraseau locurile in care au fost asezati. Indiferent de zona unde au fost dusi, populatiei locale i s-a spus ca sunt banditi, criminali etc., determinand astfel noi greutati si izolarea de restul populatiei.

Un sfert de karaceai si $\frac{1}{2}$ din ceceni au murit in timpul transportului sau deportarii. Republicile "vinovate-pedepsite" au fost dizolvate iar teritoriul dat altor grupuri entice sau republici. Mii de familii de fermieri rusi au fost aduse pentru a munci pamanturile deportatilor. Mormintele si monumentele nationale au fost distruse, iar numele populatiilor pedepsite au fost sterse din harti, strazi, documente, memoria publica. S-a interzis orice ajutorare sau interesare de soarta acestora.

Primul articol despre deportarea acestora a fost publicat pe timpul perestroicai. Prima carte referitoare la acest subiect a fost publicata in

1993. Aceasta experienta a marcat populatia caucaziana intr-un mod asemanator holocaustului.

Dupa moartea lui Stalin, o parte din deportati au inceput sa se intoarca in zonele de origine, chiar inainte de reabilitarea din 1957. Imediat dupa 1957, 50.000 de familii s-au intors in Caucazul de Nord si au cerut pamantul inapoi. Prima ciocnire violenta cu imigrantii rusi a fost raportata in 1956.

Dupa reabilitarea oficiala, Republica ceceno-ingusa, Kabardino-Balkaria, Districtul Karachai, Cerchezia au fost restabilite, desi nu toate teritoriile au fost inapoiate. Zona dintre Daghestan-Osetia de Nord si partial cu Rusia, Georgia, a fost cea mai disputata.

In toate republicile in care s-au intors deportatii au fost provocate astfel de tensiuni. In 1958 fermierii rusi au declansat un pogrom de 3 zile contra ingusilor si cecenilor care s-au intors.

In 1970, ingusii cer public teritoriul disputat, Prigorodnai, dar au fost invini. Dupa un deceniu violentele au reinceput, desi ingusilor li s-a interzis obtinerea rezidentei in Osetia de Nord.

Prabusirea regimului sovietic a marcat renasterea sperantelor pentru obtinerea autonomiei si retrocedarea teritoriilor pierdute. In toamna anului 1990, toate autonomiile din Caucazul de Nord s-au autodeclarat republici suverane, cerind acelasi statut precum republicile transcaucaziene. In Georgia insa a fost abolit statutul de autonomie pentru Osetia de sud si Abhazia.

Dupa lovitura de stat din august 1991 contra presedintelui Gorbaciov republicile transcaucaziene au fost recunoscute ca state independente.

Statutul de republica independenta a fost ratificat pentru toate ex-districtele si republicile autonome, dar ca subiecti ai Federatiei ruse. Cecenia a refuzat acest statut, insistand pentru stat independent.

Lungul parteneriat ceceno-ingus a fost parasit in 1992. Noua Constitutie din 1993 caracterizeaza statutul republicilor ca fiind egal cu al regiunilor ruse si nu suverane. Tranzitia spre un nou system politic este marcata de conflicte violente.

Desi in perioada sovietica regiunea era recunoscuta ca bine dotata pentru functia turistica, acum datorita conflictelor armate si sentimentului anticaucazian de la nivelul mentalului colectiv rus, aceasta regiune este in paragina.

Centrele industriale sunt in dificultate datorita lipsei investitorilor si dependentei de importuri si subsidii. Complexul military este controlat de centrul rus, numeroase instalatii, portuare, mai ales, neputand fi folosite de localnici. Rata somajului este in crestere alarmanta, majoritatea populatiei plecand la munca in Federatia Rusa. Economia locala este puternic sustinuta de mafia caucaziana.

CECENIA : ASPECTUL RELIGIOS AL CONFLICTULUI

Ce anume sustine acest mic popor in lupta seculara contra rusilor ? Care este dimensiunea religioasa a conflictului ? Cum au supravietuit fratiile mistice, islamice persecutiilor declansate de rusi ? Sunt intrebari care pot aduce noi explicatii in incercarea de a intelege evolutiile din Caucaz.

Deși majoritatea celor 48 de milioane de musulmani din URSS și-a câștigat independența prin dizolvarea acesteia în 1991, Federația Rusă încă deținea aproape 7 milioane „musulmani interni”. Dintre aceștia două grupuri, tătarii și cecenii, sunt foarte importante pentru Federație, din două motive :

- ordin economic : atât Tatarstan cât și Cecenia dețin importante rezerve petroliere, Tatarstan singur producând 25% din producția rusă totală;
- ordin politic : din toate ex-republicile ruse și republicile autonome, doar cele două au refuzat ratificarea Tratatului Federației Ruse din 1992, prin care se stabilea actuala Federație. Moscova a atacat ambele cazuri de secesiune, cazul Tatarstan fiind în discuție la Curtea Constituțională Rusă.

În Cecenia, după doi ani de amenințări și negocieri s-a ajuns la invazia din 1994.

Centrul tare al rezistenței față de invadatorul rus au fost frățiile islamice mistice din Caucaz. Prima care a încercat anexarea regiunii locuite de aproximativ 30 grupuri etnice a fost Caterina cea Mare în sec. XVIII. Încercarea de anexare a determinat o reacție contrară celei preconizate. Respectiv, coalizarea grupurilor etnice din regiune sub conducerea liderului religios, Seicul Mansur Usurma. În fruntea musulmanilor, luptând pentru jihad, seicul obține o victorie zdrobitoare în 1785 la râul Sunza. La nivel politic prima consecință a fost unirea actualului Daghestan și Cecenia. Frăția religioasă care a coordonat această operă s-a desprins din frăția sufită Naqshbandi.

Sufismul, datorita acestei victorii, s-a raspandit rapid in Caucaz si Asia Centrala :prin intermediul misticilor si pelerinilor". Acesti "sfinti" seici "prietenii Domnului" sunt considerati de traditia sufita facatori de minuni, mormintelelor devenind locuri de pelerinaj.

Incepand din sec. XVIII pana in prezent, doaua fratii au dominat Caucazul : Naqshbandis si Qadiri. Bine organizate si functionand pe principiul pastrarii secretului, cu muntii drept adapost natural, s-au dovedit a fi adversari puternici contra oricui a incercat sa domine Caucazul.

Printre cei mai cunoscuti luptatori sufiti se remarca seicul Iman Shamil. Constanta a revoltelor determinate de liderii religiosi este realizarea unei uniuni politice intre Cecenia si Daghestan.

Suprimarea fratiei Naqshbandis a fost urmata de afirmarea noii fratii Qadiri. Originea acesteia este in Bagdad, sec. XII, prima apritie in Caucaz a fost in 1861, sub conducerea unui sefard daghestranez Kunta Hagi Kisiev.

Primul gest important, in calitate de oridin religios, conducator, a fost incheierea pacii cu Rusia. Popularitatea acestuia a determinat cresterea alrmanta a numarului de adepti, inclusive in randul adeptilor radicali ai lui Shamil. In mod inevitabil a fost arestat si exilat in 1864 de rusi. Precum predecesoarea, si Qadiri a suferit pierderi immense datorita violentelor declansate de trupele tariste.

Impreuna, cele doua ordine, au fost in fruntea revoltelor contra invadatorului rus.

Perioada bolsevica a fost sangeroasa, mai ales pentru Cecenia si Daghestan. Opt ani a luptat seicul Uzun Hagi contra Armatei Rosii, Albe, pentru crearea Emiratelor nord caucaziene.

Agentia cecena din anii 1940-1943 a fost urmata de genocidul ordonat de Stalin. Cecenii si alte grupuri entice au petrecut mai mult de un deceniu in taberele de munca din Kazakstan. Totusi deportarea nu si-a atins scopul : distrugerea totala a populatiei si spiritului religios Islamic. Descriind "psihologia supunerii", caracteristica lagarelor de munca, A. Soljenitan observa ca singurul popor care a refuzat supunerea totala a fost cel cecen.

In lucrarile pe teme psihologice autorii sovietici remarcau ca datorita conditiilor speciale postbelice si-a intarit poporul cecen sentimental religios.

La intoarcerea in regiunea natala au descoperit ca aceasta a fost "rusificata", noii veniti reprezentand $\frac{1}{4}$ din populatia regiunii. Mai mult regiunea a fost "eliberata" de sub influenta islamului prin interzicerea totala a practicilor islamice, inchiderea a 800 de moschei, 400 de colegii religioase. Catacombele, locurile de pelerinaj au fost distruse sau convertite in muzee de stat.

Abia dupa 30 de ani, in 1978, autoritatile sovietice locale au permis redeschiderea a aproximativ 40 de moschei.

Masurile contra islamului "institutionalizat" au avut efecte reduse asupra fratiilor sufite, care nu au depins niciodata de moschei, ca center ale cultului. Fratiile si-au organizat propriul sistem, inclusive scolar, pentru studierea si raspandirea Coranului.

Incepand din 1970, fratiile sufite si-au recapatat faima, paralel cu dezvoltarea unui nou ordin, lansat in perioada exilului din Asia Centrala. Noua fratie Vis Hagi, dupa numele fondatorului Vis Hagi Zagiev, este o derivatie a ordinului Qadiri. Combina preceptele islamului classic cu retorica

antirusa si antisovietica. Descris de analisti ca "puternic xenofob", ordinul foloseste tehnologia moderna si activismul politic.

Autoritatile sovietice locale raportau ca ordinul impune deja taxe populatiei si foloseste propriile tribunale judecatoresti. Aspectele musicale, manifestarile culturale ale ordinului, au dus la crestera popularitatii, adesea fiind folosite ca pretext pentru adunari cu caracter politic. Spre deosebire de celelalte, acesta permitea participarea activa a femeilor la ceremonial, si chiar sa aiba propriul grup de devotati.

Avand rol crucial in pastrarea identitatii cecene musulmane in perioada exilului, noul ordin este recunoscut ca cel mai activ si inovativ din Caucaz.

Dintr-o alta perspectiva, este gresita atribuirea sprijinului populatiei pentru guvernul Dudaev, doar pe baza activitatilor fratiilor sufite. Agenda politica a acestuia nu era identica cu a sufitilor, iar fidelitatea fata de islam este considerate motivata politic si superficiala.

In conditiile invadarii tarii de catre rusi, fratiile au declarat sprijinirea autoritatilor politice. Cei mai fanatici luptatori pentru cauza cecena s-au dovedit a fi sufitii. In comunicatele oficiale autoritatile politice s-au dezis de actele acestora, aratand ca lupta este continuata de "wahhabisti" (radicali religiosi care considerau ca salvarea Ceceniei este proclamarea statului Islamic si unirea tuturor musulmanilor).

CAPITOLUL II

CONFLICTUL RUSO-CECEN

De obicei natiunile recurg la forta militara atunci cand celelalte mijloace au dat gres. Asa cum remarca Clausewitz "razboiul este continuarea politicii cu alte mijloace". Comportamentul modern, democratic, insista pe ideea ca forta militara trebuie folosita ca ultima instanta.

In epoca peace-keeping-ului, un argument important poate fi folosirea preventiva a fortei. Folosirea in mod decisive, ferm, a fortei militare inainte de declansarea ostilitatilor se dovedeste, adeseori, un factor de influentare a potentialului agresor. Atunci cand partenerul de conflict nu impartaseste aceleasi credinte liberale fata de managementul conflictului, manevrele diplomatice, sanctiunile, avertismentele pot fi interpretate ca slabiciune si lipsa a mijloacelor de convingere in forta.

Fata de conflictul din Cecenia (octombrie 1994-septembrie 1996) se observa clar amestecul acestor doua discursuri. Tancurile ruse au trecut in Cecenia in decembrie 1994 pentru restabilirea ordinii constitutionale si pastrarea integritatii teritoriale a Federatiei Ruse. Acest pas dramatic a fost ultimul intr-o serie de incercari de a-l indeparta pe Dudaev de la putere, zdrobirea dorintei cecenilor de independenta si impunerea controlului politico-economic rus asupra regiunii.

Prin pozitia sa strategica, Cecenia este "vitala" pentru Rusia din doua motive. In primul rand, rutele de acces spre Marea Neagra si Marea Caspica pornesc din centrul Federatiei trecand prin Cecenia. In al doilea

rand, conductele petroliere si de gaz din Kazakstan si Azerbaidjan trec, de asemenea, prin Cecenia.

Scenariul folosit de rusi a fost urmatorul : Guvernul Federatiei Ruse acuza guvernul Dudaev de crearea unui stat criminal, paralel colaborand cu opozitia cecena anti-Dudaev pentru rasturnarea guvernului Dudaev; declanseaza un razboi civil si aprovizioneaza opozitia cu tancuri. Esecul "operatiunii negre" determina caracterul public al "colaborarii" si implicit declansarea razboiului deschis.

Republica Cecenia a inceput revolutia locala la 21 august 1991, doua zile dupa lovitura de stat din fost Uniune Sovietica, declarandu-si independenta fata de Federatia Rusa in 6 septembrie 1991.

Un fost general de aviatie sovietic, Djokar Dudaev, a fost propus presedinte de Congresul poporului cecen, reunit in Estonia. Urmatorul pas a fost alegerea oficiala ca presedinte. Prima sa declaratie in calitate de presedinte a fost afirmarea dorintei de a elibera Cecenia de Rusia.

Congresul Deputatilor Poporului Rus a declarat alegerile ilegale si regimul lui Dudaev neconstitutional. In primavara lui 1993 Dudaev a dizolvat Parlamentul cecen orice opozitie fiind sortita esecului.

In aceste conditii opozitia este sustinuta de Moscova. Din primavara lui 1994 Cecenia devine teatrul unui razboi de gherila. Desi oficial, Rusia neaga orice implicare, atacul nereusit din noiembrie 1994, dezvaluit de mass-media rusa si internationala, indica folosirea trupelor serviciilor ruse de securitate. Acest esec determina invazia din decembrie 1994.

Doar cu doua saptamani inainte de declansarea invaziei au inceput pregatirile pentru planurile de invazie, datorita faptului ca se miza pe

succesul operatiunii clandestine de indepartare a lui Dudaev. Aceasta intarziere va determina confuzie la nivelul lantului de comanda-control rus, pe intreaga perioada de 21 de luni de conflict. In mod logic, din acest punct de vedere, unitatile ruse trimise sa intervina in Cecenia nu erau gata de lupta.

La inceputul lunii ianuarie 1995 armata a ajuns in stadiul de a refuza indeplinirea ordinelor transmise de comandantii militari si politicienii de la Moscova. Sistemul de securitate rus nu si-a revenit complet, inca, de pe urma acestei sensibilitati cecene.

Starea precara a trupelor trimise in Cecenia era de fapt simbolica pentru starea intregii armate a Federatiei Ruse, rezultat al semi-reformelor si reducerilor bugetare. La acestea se adauga faptul ca deficientele observate in timpul razboiului din Afganistan nu au fost redresate. Armata nu si-a insusit lectia afgana. Acestui aspect al nepregatirii trupelor, I se adauga cel legal si moral, care au impiedicat executarea cu success a misiunii.

Aflat de trei ani la conducerea Ceceniei rebele, Dudaev era ghimpele din coasta Rusiei. Hotararea de a-l debarca de la conducerea Ceceniei a fost atat de mare, incat liderii politico-militari rusi au hotarat interventia chiar si intr-o perioada cand conditiile climatice nu permiteau folosirea fortelor aeriene din plin.

Mai intai trebuie luata in considerare situatia pentru regimul Eltan. Era confruntat cu un regim ilegal, din perspectiva rusa, cu care esuase in incercarea de a negocia in ultimii trei ani. In acelasi timp, Cecenia se

transformase in centru pentru teroristi, criminali, traficanti de droguri, in legatura cu mafia cecena.

Asupra presedintelui Eltan s-au facut presiuni pentru a demonstra ca are controlul asupra situatie. In declaratiile publice, Eltan, dupa declansarea conflictului, arata ca alegerile electorale care au impus alegerea lui Dudaev ca presedinte, s-au desfasurat in conditiile starii de urgenta si legii martiale si nu au cuprins toate districtele republicii. Regimul Dudaev nu a fost recunosct oficial de comunitatea internationala. Astfel, in Cecenia nu exista autoritati legale ci numai unitati armate devotate lui Dudaev. Economia a fost distrusa, serviciile postale sunt nefunctionale, liniile de comunicatie au cazut, iar fondul de pensii a fost folosit de Dudaev pentru inarmare.

Asadar, principiul obiectiv al invaziei a fost restaurarea ordinii si legii in republica. Misiunea fortelor armate fiind dezarmarea unitatilor de banditi, distrugerea armamentului greu din republica etc.

A doua categorie de motive pentru interventie a fost oferita de A. Kozarev, Ministrul de Interne : "un stat are dreptul sa foloseasca forta pentru a restaura legea si ordinea si elimina zona de criminalitate economica". Considera ca interventia este conforma Codului de comportament semnat la Budapesta, la summit-ul OSCE. Astfel, se incerca prevenirea lansarii "efectului domino" si distrugerea integritatii teritoriale a Rusiei. Se dorea protejarea conductelor petroliere si de gaz care treceau prin Cecenia, deci implicit si bunastarea cecenilor si rusilor care ar putea fi prinsi intr-un razboi inter-cecen.

Alta explicatie a interventiei, a fost oferita de presedintele Cosiliului de Securitate al Federatiei, Vladimir Sumeiko, care a prezentat operatiunea ca fiind "misiune de PK, pentru separarea partilor in conflict", prin interpunerea fortelor federale. Aceasta abordare a fost prezentata insa dupa esecul "operatiunii negre". De altfel, nici macar nu au luat in calcul criteriile de baza pentru o operatiune de PK (gasirea din start a unei solutii pentru terminarea reaboiului, ce sanse sunt pentru victorie, pregatirea opiniei publice, cum este afectat interesul national etc.).

Unul din consilierii lui Eltan declarase ca acesta se temea mai mult de "o batalie politica de la Moscova pentru Cecenia decat de invadarea militara a Ceceniei". Eltan a ales sa sarbatoreasca un an de la proclamarea Constitutiei Federatiei Ruse prin invadarea Ceceniei.

Pe 9 decembrie guvernul rus a aprobat un decret presidential privind masurile de stopare a actelor formatiunilor armate ilegale de pe teritoriul Ceceniei si din zona conflictului oseto-ingus.

Conform Constitutiei Federatiei Rusem Eltan avea motivatia si asigurarea legala pentru a interveni in Cecenia, pentru a garanta securitatea nationala, legalitatea, drepturile si libertatile cetatenilor, sa lupte contra crimei si pentru dezarmarea grupurilor armate ilegale "folosind orice mijloace".

De altfel, in grupul de consilieri ai presedintelui s-a discutat si posibilitatea decretarii starii de urgenta in Cecenia. Conform acesteia trebuiau folosite trupele de interne, apreciate ca nefiind la nivelul dorit pentru a face fata armatei lui Dudaev. Negocierile incepute imediat dupa emiterea decretului presidential au esuat "datorita faptului ca Moscova le-a

dublat de discutii cu opozitia fata de Dudaev, in incercarea de a-l debarca pe acesta”.

Oficial, decizia de a invada Cecenia a apartinut Consiliului de Securitate. Acesta a fost si elementul de comanda si control a operatiunii, condus fiind de primul ministru Cernomardin.

In prima faza organizationala, functiile importante au fost detinute de civili. Curand au realizat ca nu au pregatirea necesara pentru a explica ce tip de operatiuni vor fi desfasurate. Sub pretextul pastrarii secretului, militarii au luat controlul asupra operatiunii. Si-au asumat din pacate, inclusive sarcini politice, incepand sa actioneze autonom de factorul politic. Astfel, se poate explica, continuarea luptelor in conditiile declararii armistiului de catre Eltan.

Din insarcinarea Consiliului de Securitate, Gracev a condus un grup de specialisti cu scopul de a rezolva conflictul. Avea insarcinarea de a anunta Consiliul de Securitate despre masurile pe care urma sa le ia.

La inceputul operatiunii insarcinarea operationala era a Districtului Militar Caucaz de Nord, condus de gl.col. Alexei Mitiukin, din Statul Major (S. M.). Dupa esecul initial al operatiunii se schimba comandantul. Datorita refuzului gl.col. Eduard Vorobiov, Gracev este nevoit sa preia comanda directa.

Analizand scenariul de comanda si control se observa ignorarea S.M. Nici o personalitate din S.M. nu a fost direct implicata in desfasurarea operatiunii, desi conform doctrinei de securitate S.M. este bratul operational al Consiliului de Securitate.

Timp de trei ani Dudaev si-a permis o politica de provocare la adresa Rusiei. A alungat reprezentantii Federatiei Ruse din Cecenia, a suprimat opozitia interna, a declarat independenta Ceceniei, iar rusii din Cecenia au fost supusi unor politici discriminatorii, majoritatea acestora preferand sa fuga in Federatie.

Motive pentru a invada Cecenia au avut si ceilalti membri ai Consiliului de Securitate Rus:

- "Black operation" desfasurata de FSB pentru debarcarea lui Dudaev a fost un esec public, iar directorul acestuia, Serghei Stepasin se temea de posibila investigare a actiunilor sale;
- Ministerul de Interne (MVD) a apreciat ca situatia din Cecenia poate destabiliza regiunea Caucazului de Nord, in care deja era implicat cu trupe. Dar, erau sanse putine de a restaura securitatea interna in zona atit timp cit grupul lui Dudaev era implicat in activitati ilegale;
- O parte din liderii militari erau interesati in implicarea militara in zona. Pe fondul acuzelor de coruptie, ministrul Gracev era nerabdator sa-si dovedeasca calitatile militare, loialitatea personala, si a armatei fata de presedinte. O victorie rapida ar fi oprit valul criticilor si ar fi atras atentia acuzatorilor intarind pozitia sa de commandant si a presedintelui.

Greu de inteles cum au crezut liderii politico-militari rusi ca lupta contra Ceceniei va fi usoara si de scurta durata. In mod sigur cunosteau lunga serie de razboaie duse de tari contra cecenilor.

Gracev chiar prevedea "prinderea lui Dudaev in cateva ore de catre un regiment de parasutisti". El a convins Consiliul de Securitate ca va fi un "blitzkrieg" sangeros, care nu va depasi data de 20 decembrie. Membrii Consiliului de Securitate considerau pe Dudaev si armata lui ca fiind niste criminali, o banda dezorganizata de rebeli care vor fi intimidati de aparitia primului tanc rus. Nu au inteles ca timp de trei ani, liderul cecen si anturajul sau au intarit independeta Ceceniei, nemaifiind doar o notiune, transformand regiunea dintr-o republica rusa intr-un stat semi-musulman, bine inarmat, condus de soldati devotati cauzei. Dudaev si majoritatea liderilor militari ceceni erau veterani ai armatei ruse.

Cecenii, in mod traditional, sunt un popor de luptatori, pe care rezistenta si lupta sunt virtuti nationale. Folosind arsenalul ramas in urma retragerii trupelor sovietice, Dudaev a creat grupuri de gherila eficiente. Au fost angajati, de asemenea, mercenari dintre cei care au luptat contra rusilor. Din momentul in care Dudaev a declarat independenta in 1991, cecenii s-au pregatit pentru un atac din partea rusilor.

Institutiile ruse de securitate au subestimat adversarul si supraestimat propriile capabilitati, in special cele apartinand lui Gracev ca ar fi trebuit sa cunoasca starea reala a armatei.

Astfel, dotat cu informatii false despre propriile forte si ale adversarului, Eltan a declansat invazia Ceceniei. Rezultatul initial a fost un esec. Marile greseli tactice ruse au fost considerate "lipsa de competenta a liderilor militari", care a fost imbunatatita foarte putin pe parcursul razboiului. Incercarea de a subordona teritoriile care s-au declarat pro-Dudaev a fost o mare greseala.

Trupele ruse au intrat in Cecenia prin Daghestan, Ingusetia, Osetia de Nord. Cecenia a insemnat primul test pentru conceptual de forta mobila lansat de Gracev. In 1991 erau 70.000 de soldati rusi in Cecenia, care au ocupat o parte a teritoriului in 1992, iar in 1993 au incercat o lovitura de stat.

Strategia lui Dudaev a fost simpla, apararea in cercuri concentrice, centrul fiind Groznai. Primul cerc a fost marcat de reactia violenta a populatiei civile fata de inaintarea trupelor ruse si actiuni de hartuire executate de luptatori ceceni. Tactica a dat rezultate, determinand refuzul unor comandanti de a inainta sau predarea unor unitati intregi populatiei locale. S-a remarcat o rezistenta slaba in nordul Ceceniei, datorita faptului ca opozitia anti-Dudaev si-a stabilit centrul in acea zona, urmand coloana trupelor ruse. Celelalte doua coloane, venind dinspre Daghestan si Ingusetia au fost hartuite inca de pe teritoriul acestora.

Al doilea cerc s-a concentrat pe o zona de 20-30 km in afara capitalei. Rezistenta cecena a fost mai dura, folosind armament greu.

Al treilea cerc si centrul strategic a fost capitala. La acest nivel cecenii luptau pe viata si pe moarte, se puneau in termenii supravietuirii ca popor si rasa, dublat de fanatism religios.

In cazul infrangerii, strategia prevedea retragerea in munti si declansarea razboiului de gherila contra trupelor ruse care stationau in Cecenia. Se prevedea ca acesta sa dureze intre 10-20 de ani. Strategia lui Dudaev prevedea si optiunea "second Kuwait" (incendierea campurilor petroliere) si folosirea armei nucleare.

Pe 21/22 decembrie avioane SU-25 si SU-27 au inceput bombardarea capitalei, marcand pentru prima data cand o putere isi bombardeaza un oras din propriul teritoriu.

Bine folosite de Dudaev au fost tacticile specifice PSYOPS, "o arma puternica folosita de un popor mic". Scopul era distrugerea moralului soldatului si conducerii politico-militare si mobilizarea opiniei publice ruse in internationale contra invaziei.

Trupele ruse au avut de infruntat rezistenta din partea cecenilor pe tot parcursul marsului. Desi incercuita din trei parti, Groznai a refuzat capitularea. Ca rezultat fortele ruse si cecene au inceput batalia pentru Groznai.

Batalia a inceput in ajunul Anului Nou : 31 decembrie 1994. Este dificil de precizat cand s-a terminat. Ministrul rus al apararii Pavel Gracev declara ca batalia a luat sfarsit prin capturarea Palatului Prezidential, pe 20 ianuarie.

Din 26 ianuarie responsabilitatea asupra evenimentelor a fost preluata de trupele interne (MVD). Aceasta insemna trecerea in faza in care urma sa se restabileasca legea si ordinea. Asadar, sfarsitul lunii ianuarie ar fi sfarsitul bataliei pentru Groznai. Aceasta este insa doar una din numeroasele dileme ale conflictului.

In realitate batalia pentru Groznai a fost un dezastru. Generalul Gracev, responsabil de planificarea atacului a adus trupele ruse in pragul depresiei morale. Conform surselor oficiale aproape 100 de soldati mureau pe zi in prima parte a lunii ianuarie 1995. Marturiile ofiterilor arata ca trupele ruse au fost aproape de momentul refuzarii de a asculta ordinele

comandantilor si ale guvernului. Observatorii rusi si internationali s-au intrebat cum a fost posibil acest dezastru. Specialistii militari in razboiul urban au gasit explicatiile si au inteles complexitatea misiunii lui Gracev. Trupele ruse erau in plin process de tranzitie de la armata de tip sovietic la cea a Federatiei Ruse, cu dificultati financiare, prost hranita, pregatita in decembrie 1994. Se adauga efectele mortale ale unor decizii politice si incompleta planificare militara si implementarea deciziilor combinat cu calitatile luptatorilor ceceni.

Privind retrospectiv, sunt cinci motive principale care explica dezastrul de la Groznai :

- trupele au actionat cu restrictii severe;
- sprijinul pentru trupele care efectuau atacul principal a fost afectat de slaba cooperare intre servicii pentru un atac comun. Se adauga conditiile naturale, care au facut imposibil orice sprijin aerian pana pe 3-4 ianuarie;
- trupele ruse nu au fost pregatite si antrenate pentru lupta imediata, mai ales pentru razboi urban;
- conducerea rusa nu a pregatit suficient "teatrul" pentru razboi. Inaltul Comandament nu a inchis granitele, nu a prevazut un timp pentru studierea scenariilor pe care Dudaev le putea pregati;
- generalii rusi nu si-au insusit lectia "razboiului din Golf" pentru a distruge initial facilitatile de comanda si control, administrative cecene, infrastructura, si abia in faza a doua desfasurarea fortelor.

Singura explicatie pentru aceste greseli ar fi ca scenariul rus prevedea ca Groznai sa fie cucerit rapid, iar guvernul marioneta sa ceara ajutor trupelor ruse.

Presiunea politicului asupra armatei a fost prea mare, combinat cu calitatea fortelor avute la dispozitie, a dus la un esec demoralizator, accentuat de reactia populatiei, informata pe larg de mass-media despre evolutia esecului.

Nu au fost bine pregatiti nici la domeniul harti, documentare – ghidare, pentru simpla mutare a trupelor in oras. In multe cazuri cecenii miscau trupele pe strazi paralel cu cele pe care rulau rusii si le blocau strazile. Se adauga folosirea lunetistilor izolati, care aveau drept obiectiv distrugerea vehiculelor de lupta. Tot cecenii au fost cei care au folosit cel mai eficient arma de lupta in oras – lansatorul de rachete si grenade, mai eficient decat mortierele folosite de rusi.

Oficialitatile ruse au recunoscut ca au pierdut razboiul informational. In timpul bataliei pentru capitala au fost folosite toate cele patru tipuri de operatiuni psihologice : intimidarea, provocarea, deceptionarea, persuasiunea. Toate au exploatat frica si ura. Dudaev a santajat cu folosirea armei nucleare sau comiterea unor terorisme nucleare.

Serghei Stepasin, comandantul Serviciului rus de contrainformatii a recunoscut ca a pierdut razboiul informational. Chiar parlamentarii rusi au incercat sa demareze proceduri legale pentru investigarea activitatii trupelor ruse trimise in Cecenia, determinand astfel deteriorarea moralului soldatilor, care observau ca nimeni nu le apreciaza eforturile, desi ei pot oricand muri.

Paralel cu "razboiul mare", s-au desfasurat asa zisele razboaie individuale : intre Gracev si Kovalev, activistul pentru drepturile omului, intre ideea de reforma si intarirea statului rus (Arbatov, Lobov contra Jirinovski), intre creatorii de imagine, intre "Rusia criminala" si armata rusa, intre perceptii si consecinte. Situatiia din Cecenia a fost inrautatita de aceste razboaie.

In atitudinea fata de mass-media, Dudaev a actionat intelligent, "ajutand" jurnalistii sa filmeze, sa prezinte opiniei publice punctual cecen de vedere. Autoritatile ruse au interzis accesul acestora in zona lor de operatiuni.

In primul rand razboiul a inceput fara pregatirea prealabila a opiniei publice ruse, chiar liderii politici promiteau solemn ca nu va fi razboi. Astfel, poporul rus care trebuia sa lupte, a fost cel surprins nu inamicul. Prin mass-media, inclusive rusa, s-a accentuat neincrederea populatiei in trupele ruse. Neincrederea, dublata de ura, a fost caracteristica relatiilor dintre combatanti pe timpul negocierilor.

Partea rusa a incercat minimizarea importantei acestui razboi. Concomitent cu desfasurarea luptelor, politicienii rusi au continuat discutiile referitoare la reforma, pregatirile pentru alegerile electorale fiind aproape "nestingherite". De fapt, razboiul din Cecenia a fost folosit in campania electorala pe post de subiect preferat in functie de agenda fiecaruia. Campania electorala, lupta pentru putere, s-au manifestat prin efecte negative fata de desfasurarea razboiului.

A continuat si confruntarea dintre reformisti (Kovalev, S. Iusenkov) si adeptii ideii de intarire a statului (supercentralizare). Razboiul din

Cecenia fiind folosit ca "material didactic" in functie de agenda politica a fiecaruia. In plin razboi, unii deputati dezbat problema reformei in armata. Putea fi o buna ocazie de a trece responsabilitatea esecului militar pe umerii S.M. de pe cei ai ministrului.

Dezertari, refuzul supunerii, indeplinirii ordinelor superiorilor – aceste acuzatii au primit toate categoriile de forte implicate in Cecenia. Majoritatea cazurilor au fost prezentate pe larg de mass-media rusa. Intr-un sondaj de opinie s-a aratat ca credibilitatea posturilor neguvernamentale era de 46%, fata de numai 14% pentru posturile oficiale guvernamentale.

Disputele dintre trupele interne si armata privind responsabilitatile si tipurile de misiuni specifice fiecaruia au constituit unul din motivele esecului militar.

Sfarsitul lunii ianuarie marcheaza aparitia primului material informativ detaliat despre atrocitatile comise de ceceni. Materialul era urmare a intreviului dat de Dudaev care avertiza ca trupele cecene nu vor mai fi la fel de tolerante fata de prizonierii de razboi.

In aprilie "Armeiskii Sbornik" publica invatamintele din luptele pentru capitala. Rusii nu erau pregatiti nici pentru faza urmatoare a razboiului, lupta de gherila in munti. Lebed prezisese corect pe 19 ianuarie, ca un razboi de gherila devine inevitabil, tot poporul cecen va lupta contra invadatorului rus.

CAPITOLUL III

ANALIZA ESECULUI

Conflictul cecen, respectiv atacul capitalei cecene, ne dovedesc cum nu trebuie purtat razboiul :

La nivelul obiectivelor. Obiectivul Federatiei Ruse era "pastrarea integritatii teritoriale si restabilirea ordinii constitutionale in Cecenia".

Au fost doua probleme referitor la dezvoltarea misiunii duble de catre militari. In primul rand Cecenia "nu pleca nicaieri". Esuand in aplicarea mijloacelor de convingere pasnice, folosirea celor militare a fost prematura. In al doilea rand, liderii militari trebuiau sa cunoasca bazele constitutionale ale folosirii fortei militare pentru stabilirea ordinii in Cecenia.

Adevaratul obiectiv a fost debarcarea lui Dudaev, distrugerea bazei de putere a clanului sau si inlocuirea sa cu un lider cecen pro-rus. Dupa ce operatiunea secreta contra lui Dudaev a fost prezentata de mass-media, s-a declansat duelul dintre politicieni si militari. Timp de o luna fortele armate ruse au deschis drumul spre capitala Ceceniei, distrugand-o aproape total apoi.

Chiar si dupa trecerea controlului la fortele de interne, tacticile folosite au ramas aceleasi : distrugerea fortei rebele cu orice prēt. Negocierile purtate de liderii rusi au fost caracterizate de nesinceritate si amenintari. In timp ce liderii rusi vorbeau de arnistitiu, trupele ruse continuau atacul.

Ofensiva. Nimeni nu putea sa acuze fortele ruse de esec datorita desfasurarii ofensivei. Totusi, preconditione pentru o ofensiva reusita este

posedarea unei foarte bine pregatite. Declansarea unui conflict doar datorita unor cerinte politice sau a altor obiective ne-militare va avea in mod obligatoriu ca rezultat un cosmar. O dovada in acest sens este primul asalt asupra Groznai.

Desi steagul Federatiei a fost pus pe cladirea Palatului Presedintiei, rusii nu au controlat in realitate intreaga capitala. Paralel cu avansarea frontului, trupele ruse realizau si "curatarea" regiunii de rebeli ceceni. Dar, acestia reveneau noaptea si recuperau zonele pierdute ziua. Desi, din punct de vedere al puterii de foc, rusii au avut superioritatea, nu au beneficiat de libertatea de actiune.

Fortele participante. Pregatirea razboiului este o problema pentru orice armata. Principiul razboiului in masa a dat rezultate bune in al doilea razboi mondial, dar a esuat contra cecenilor. Doua motive explica, la acest nivel, esecul :

- mii de soldati nepregatiti, slab dotati si luptand pentru cauza dubioase, nu realizeaza nimic contra unui grup mic de luptatori care-si apara tara. In ciuda avantajului in domeniul puterii de foc, fortile ruse dotate cu artilerie grea s-au dovedit a fi putin valoroase in operatiunile de joasa intensitate;
- pentru ca principiul razboiului in masa sa fie aplicat cu success, trebuie sa existe un sistem logistic bine pus la punct.

Gestionarea resurselor. Fara o planificare si pregatire bine realizate nu poti obtine o buna gestionare a resurselor. Problemele de la nivelul lantului de comanda-control din modul de distribuire si folosire a fortelor. Trupele ruse nu au fost concentrate pe distrugerea grupurilor mari

de ceceni, distrugerea centrelor vitale cecene, ci pe anihilarea rebelilor pe grupuri mici si distrugerea oricarei localitati cecene. In orice tip de activitate militara desfasurata liderii militari rusi nu au reusit sa foloseasca correct resursele si sa prioritarizeze obiectivele. S-a pastrat aceeasi atitudine de neinteres fata de pierderile umane, generalii rusi trimitandu-si trupele in operatiuni sinucigase.

Manevrabilitate. Desi trupele federale aveau suprematia in privinta tuturor categoriilor de arme, nu au reusit plasarea cecenilor pe pozitii dezavantajoase. Singurul avantaj de partea cecena a fost buna cunoastere a teritoriului. In timpul operatiunilor offensive, rezistenta mare, neasteptata a cecenilor, a facut imposibil de aplicat planurile initiale. In loc sa le adapteze, rusii au continuat asaltul frontal.

Unitatea de comanda. Unul dintre cele mai importante motive ale esecului rus a fost disensiunea dintre nivelele si ramurile sistemului de comanda. Aceasta lipsa de unitate a determinat esecul rus inca din prima zi. In timp ce Eltan proclama si semna armistitii, comandantii militari desfasurau operatiuni ofensive. La nivelul trupelor din Cecenia rar s-a inteles cine este la comanda. Se adauga problemele la nivelul trupelor, lipsa de cooperare. Trupele de uscat nu au sustinut actiunile unitatilor speciale, nu a existat cooperare intre trupele de interne si cele ale M.Ap., s-au inregistrat conflicte deschise intre soldati. Absenta cooperarii a dus la oridine contradictorii si un effort prost coordonat. Razboiul a aratat cat de divizate sunt fortele armate ruse. Alarmeaza lupta dintre unitati si comandanti. Armata rusa pare lipsita de principiul solidaritatii profesionale intre rangurile sale.

Securitatea informatiilor. De multe ori cecenii au fost avertizati de planurile ruse chiar inaintea comandantilor de pe front. Atat fostul secretar al Consiliului de Securitate si negociatorul sef rus au declarat ca exista o ruptura la nivel inalt intre comandantii de pe frontul de razboi si liderii politici de la Kremlin. Una dintre cele mai evidente bresce in sistemul de securitate a intervenit in iunie 1995, cand o companie de luptatori ceceni a luat ostatic un spital in Stavropol. Continua realimentare a fortelor cecene demonstreaza inabilitatea rusilor de a izola teatrul de operatiuni. Nici la nivel tactic nu a fost bine asigurata securitatea. Indisciplinati, prost pregatiti si dotati, soldatii rusi au avut performante slabe in realizarea sarcinilor de securitate. Pe masura ce razboiul avansa activitatile ambelor parti au luat un caracter disperat, aproape fiecare cecen transformandu-se in luptator de gherila, facand imposibila asigurarea securitatii.

Elementul surpriza. Cu exceptia loviturilor aeriene, fortele cecene au fost anuntate de aproape toate planurile operative ruse. Planul initial de invazie a fost "anuntat" prin retragerea cecenilor activi din armata rusa. Generalul Dudaev l-a intalnit pe Gracev la inceputul lunii decembrie si a fost asigurat ca nu va fi razboi. Ordinul de atac a fost dat la 72 de ore de la declaratie. Surpriza a fost mai mare pentru populatia rusa.

Conducerea. Incompetenta tactica poate fi remediata pe campul de lupta. Daca s-ar fi inregistrat doar la acest nivel, rusii puteau invata din greseli si sa obtina in final Victoria. Dar adevarata problema a fost la nivelul conducerii. Esecul acesteia s-a inregistrat la nivel inalt, in momentul critic cand actiunea politica a devenit militara, "infectand" intreaga operatiune cu pessimism si skepticism. De partea cecena luptatorii erau invatati ca "un

cecen valoreaza cat 100 de rusi", in timp ce rusii repetau ca "pestele de la cap se-mpute". Practic lupta contra Ceceniei s-a pierdut intre zidurile Kremlinului. Tragedia rusilor a fost ca multi ofiteri si soldati au inceput operatiunea dorind sa-si indeplineasca sarcinile in mod profesionist.

Lipsa de interes fata de soarta soldatilor si civililor. Actiunile militare ruse s-au desfasurat in conditiile unei totale indiferente fata de pierderi. In acest conflict, rusii, au incalcat serios drepturile omului. Au folosit forta nediscriminatoriu si excesiv, fara evacuarea civililor, au blocat rutele de acces pentru organizatiile umanitare, tolerat incidente in care erau implicati soldati, ofiteri etc. Aceste actiuni au transformat armata rusa dintr-o posibila eliberatoare in dusman etern.

Din prima zi pana la capitularea rusa din august 1996, soldatii rusi au fost prost hraniti, imbracati si cazati. Disciplina a fost arbitrara sau inexistentă. Recrutii rusi au fost maltratati, dezertarea fiind o reactie des intalnita, alaturi de predarea fara lupta, vanzarea armelor pentru alimente, alcool, droguri.

Coruptia. Aceasta a fost "cancerul" care a distrus operatiunea militara rusa, incepand de la nivel inalt. S-au inregistrat numeroase cazuri de coruptie.

CONSECINTELE INTERVENTIEI

Razboiul declarat de Federatia Rusa a aratat clar ca Cecenia nu va deveni un membru normal al acesteia, chiar in conditiile garantarii unei autonomii sporite si incheierea unui tratat, asemanator celui cu Tatarstan.

Ostilitatea poporului cecen fata de Rusia, bine inradacinata inainte de declansarea acestui conflict, a fost intensificata de brutalitatea razboiului si nu va fi ameliorata de promisiunile Moscovei de ajutor financiar pentru reconstructia republicii, presupunand evident, ca Moscova le va putea sustine practice.

Daca Moscova continua sa insiste pe teza "pastrarii integritatii teritoriale" si aplicarea Constitutiei Federatiei Ruse in Cecenia, "cea mai buna solutie" pentru Federatie ar fi ca Cecenia sa ramana o povara a poporului rus, un cosmar politic pentru orice partid care va lua puterea la Moscova si un posibil major impediment pentru pastrarea democratiei in Rusia.

Pentru moment s-a crezut ca Eltan a inteles ca o solutie exclusiv militara nu poate rezolva durabil criza cecena si ca acest conflict poate fi un impediment major pentru cariera sa politica.

Totusi, planul sau de a instala un guvern cecen "rezonabil", care sa restaureze ordinea aparut ca a cucerit o parte din liderii ceceni care au inceput negocierile cu rusii, pentru a obtine statutul de autonomie pentru Cecenia. Guvernul lui Doku Zavgaev, fostul prim-secretar al P.C. pentru Cecenia, a fost sustinut de putini ceceni, iar alegerile din decembrie au demonstrat ca au fost organizate pentru a legitima preluarea puterii de catre acesta. Mass-media rusa si observatorii straini au demonstrat ca alegerile au fost o farsa.

In paralel cu desfasurarea luptei pentru capitala, mass-media a inceput sa prezinte consecintele interventiei pentru Rusia : conflictul va provoca noi incercari de desprindere din cadrul Federatiei; conflictul se va

extinde in restul acesteia; va afesta procesul bugetar; este o scuza pentru comunitatea internationala; pentru a actiona contra intereselor Rusiei; ofera ocazia dezvoltarii ideilor reformatoare in Rusia.

Razboiul a divizat societatea rusa si opinia publica internationala. A provocat rupturi la nivelul armatei, democratilor, partidelor politice, la nivelul regiunilor si chiar al societatii cecene.

Unii analisti avertizau ca in conditiile unei victorii datorita pierderilor grele suferite, pentru societatea rusa va fi tot o infrangere.

Divizarea la nivelul militarilor a devenit prima evidenta, inediat dupa declansarea conflictului. Ofiterii, comandantii, au criticat ordinele primite, multi au refuzat executarea acestora si preluarea comenzii operatiunilor din Cecenia.

Ruptura la nivelul democratilor a fost simbolizata de ruptura dintre presedintele Eltan si comisarul pentru drepturile omului S. Kovalev. S-au realizat aliante ciudate intre democrati si comunisti.

Divizarea la nivelul regiunilor Rusiei a devenit de asemenea evidenta. Oblastul Kaliningrad a adoptat o decizie prin care declara ca trimiterea trupelor in Cecenia a fost o mare greseala politica si ca doar voluntary vor putea fi trimisi la lupta din acest oblast.

O parte a opiniei publice considera ca statul rus nu va fi intarit, consolidat, ci dimpotriva prestigiul presedintelui si al statului au pierdut foarte mult, legea si oridnea nu vor domni in Cecenia, razboiul de gherila se va extinde in tot Caucazul de Nord, vor suferi oamenii de rand nu conducerea politico-militara.

Sapte din cele 12 raioane ale Ceceniei au recunoscut Constitutia Federatiei Ruse, considerand Cecenia subiect al acesteia. Mass-media trebuia sa prezinte ca scopul operatiunilor a fost pastrarea unitatii teritoriale a Federatiei.

Alta tema dezvoltata de presa, gen consecinta, a fost ca razboiul va insemna sfarsitul carierei politice a lui Eltan.

Reprezentantii guvernelor din Karelia, Kalmachia, Iakutia au declarat ca prin actiunile din Cecenia, guvernul rus a pierdut increderea acestora. Teama era accentuata de posibilitatea dezvoltarii conflictului prin comunitatile islamice.

Comandamentul Partidului Islamic al Renasterii din Tadjikistan, a declarat jihad contra trupelor ruse din tara datorita razboiului din Cecenia.

S-a accentuat faptul ca au suferit ideea de democratie in Rusia, precum si relatiile Federatiei cu lumea musulmana. Desi era potential pentru dezvoltarea altor conflicte, nimic nu s-a intamplat.

Desi statele membre CSI au declarat ca razboiul din Cecenia nu va afecta relatiile lor cu Rusia, autoritatile ruse nu au fost incantate de participarea nationalistilor ucrainei alaturi de ceceni. Au fost afectate relatiile cu statele din Asia Centrala si alte state musulmane.

La nivel bugetar, economic : a fost afectat bugetul federal. Cheltuielile au fost estimate la 5 milioane dolari s-au 2,5% din PIB, fara a lua in calcul sumele pentru refacerea Ceceniei. O crestere a cheltuielilor bugetare a determinat cresterea inflatiei si a amenintat imprumutul posibil de la FMI.

Daca ostilitatile cecene ar fi durat o luna pierderile ar fi fost doar 5 trilioane ruble.

Pe termen scurt, a fost afectata rezerva de petrol, Cecenia producand 6% din productia totala a Federatiei. Conflictul a afectat productia si transportul petrolului caspic prin vechea conducta nordica.

Opinia publica din Rusia considera ca razboiul a fost un pretext pentru comunitatea internationala pentru a anula sau evita unele acorduri cu Rusia. Dar si aceasta a gasit motiv pentru intarzierea platilor catre creditorii.

Conflictul cecen poate fi folosit de adeptii expansiunii NATO pentru a dovedi existenta tendintelor extensioniste agresive ruse si justificare pentru extinderea organizatiei. Occidentul a reanalizat politica investitiilor in Rusia, inclusive imprumuturile de 6 milioane dolari de la FMI.

Referitor la atitudinea organizatiilor internationale se observa decizia Comisiei Politice a Consiliului Europei care a amanat discutarea adimiterii Rusiei in Consiliul Europei. OSCE a decis trimiterea unei comisii in Cecenia pentru analizarea faptelor. Ministrul francez de externe, A. Juppe, accentua ca acestea contravin Codului de comportament, recent semnat la summitul de la Budapesta. Uniunea Europeana a declarat ca nu va accepta ratificarea rapida a acordului privind cooperarea economica, comerciala. Cecenia a fost iritant si pentru relatia cu SUA. A produs pagube pentru autoritatea politica a presedintelui rus si a Federatiei.

S-a crezut ca prima consecinta va fi demararea reformei in armata. Din pacate s-a ramas la stadiul de discutii. Multe dintre acestea erau urmare a luptei pentru putere si rearanjare a sferelor de influenta la nivelul

institutiilor de securitate pe fondul campaniei electorale. S. Iusenkov, presedintele Comisiei de Aparare considera ca sunt necesare modificari la nivelul constitutiei, in sensul sporirii puterilor Parlamentului asupra armatei si guvernului.

Inca de la inceputul interventiei, grupul de consilieri prezidentiali au incercat sa prezinte operatiunea din Cecenia ca avand o evolutie pozitiva. Astfel, sursa de pericol a fost localizata si izolata, regimul lui Dudaev a fost scos in afara legii, fortele sale nu vor mai actiona ilegal fara a fi pedepsite, aratand ca grupurile armate pro-Dudaev provin din lumea intreaga.

Greu de crezut ca acest ultim aspect nu ca duce la inrautatirea relatiilor Rusiei cu tarilor de origine ale mercenarilor.

Aspectele negative ale interventiei acopera domeniile intern, regional si international.

Intern. Probabil ca "actualii" dusmani ai deciziei lui Eltan vor deveni adepti ai acestuia. Dar, pe termen scurt, decizia lui Eltan a indepartat grupul reformistilor, in special cei din jurul ex-prim-ministrului Iegor Gaidar si adeptii ideilor democratice, a indepartat parti ale armatei ruse, mai ales din Statul Major si a intarit credibilitatea nationalistilor extremisti.

La nivelul partidelor politice, se constata opozitia majoritatii acestora fata de decizia lui Eltan. Adepti ai acestei decizii s-au declarat Partidul Liberal Democratic (Jirinovski), Partidul Unitatii Nationale Ruse, Calea Rusa (nationalisti), Uniunea Liberal Democratica 12 decembrie.

Concluzia pe care pot sa o trag este urmatoarea : lipsa sprijinului politic in sustinerea deciziei de interventie, submineaza increderea in functionarea insitutiilor democratice.

Discutiile de la nivelul elitei politice s-au axat mai mult pe caracterul puterii si detinerea proprietatii, mai putin in privinta orientarii (est/vest). Se punea deci problema ce tip de regim autoritar va fi declarat : centralizat sau descentralizat. Elitele regionale se opuneau intoarcerii la statul centralizat si au incercat intarirea autoritarismului la nivel regional.

Situatia armatei este complicata, deoarece depinde de evolutiile politice de la Kremlin si de relatiile personale dintre Eltan si ministri. La inceputul conflictului era greu de declarat cine controleaza pe cine. Lipsa controlului civil asupra armatei si secretomania militarilor au accentuat aceasta "neclaritate". Se considera ca actuala structura organizatorica a M.Ap. si a altor ministere din domeniul securitatii, depind de mentinerea lui Eltan la putere. Armata putea castiga sau pierde, datorita interventiei in Cecenia.

Din perspectiva pierderilor, se remarca cele serioase de la nivelul moralului si coeziunii interne, datorate pierderilor liderilor si slabelor performante. Se adauga numarul mare de comandanti demisi pe parcursul operatiunii.

Este important ca o armata sa nu se implice politic, pentru a evita divizarea acesteia pe principii regionale.

Cecenia a demonstrat ca reforma lui Gracev, a avut succese la nivel oraganizational, dar cu lacune in domeniul teoriei luptei in conflictele locale, sau operatiuni altele decat razboiul. Asa se explica si refuzul unor comandanti rusi de a prelua comanda operatiunilor in Cecenia.

Succesul operatiunii din Cecenia arata celorlalte regiuni ale Federatiei ca nu vor fi lasate, de centru, sa ajunga in starea in care a fost Cecenia.

Interventia din Cecenia poate favoriza dezvoltarea tendintelor separatiste din alte regiuni, cu pericolul ca acestea sa fie manevrate de nationalistii, majoritatea acestora s-au declarat contra folosirii fortei armate in Cecenia.

Regional. Greu de determinat impactul deciziei lui Eltan pe termen lung. Pe termen scurt, vecinii au raspuns apelului lansat de Dudaev, ajutand cu oameni, arme, practice acordand toate tipurile de asistenta.

A fost pusa in discutie abilitatea Rusiei de a modera conflictele din lumea islamica. Confederatia Popoarelor din Caucaz a devenit activa la cererea lui Dudaev, incercand realizarea lantei de la "Marea Caspica la Marea Neagra" contra Moscovei, sub conducerea lui Ali Aliev.

Alt efect a fost asupra procesului de pace din regiune. S-au organizat in Abhazia proteste, paralel cu trimiterea de luptatori pentru Dudaev.

Tarilor din regiune, "prietene" ale guvernului Dudaev li s-a cerut sprijin diplomatic. Turciei i s-a cerut in mod special sa medieze conflictul, deja oferindu-se sa acorde azil lui Dudaev in Republica Turca din Ciprul de Nord.

International. Tari din Occident si Asia au declarat initial ca Cecenia este o problema interna a Federatiei Ruse. Ulterior, numeroase tari si organizatii, inclusiv OSCE, au cerut oprirea luptelor si respectarea drepturilor omului.

Cuba, veche prietena a Rusiei, si-a declarat regretul ca nu s-a ajuns la o solutionare pasnica a acestui conflict.

Slabiciunea militara a Rusiei a intarit increderea celorlalte puteri regionale, din perspectiva unei posibile confruntari cu aceasta. Practic, a insemnat scaderea prestigiului acesteia si a statutului de mare putere, lider

regional. China isi poate astfel extinde sfera de influenta nestingherita, datorita problemelor entice interne ale Rusiei.

OPTIUNILE RUSIEI

In primul rand sa recunoasca ca nu mai este in situatia de a determina relatiile Ceceniei cu Federatia Rusa, deci si o recunoastere a independentei acesteia.

Sa recunoasca ca Dudaev este singurul cu care trebuie sa negocieze statutul Ceceniei. Cel maibun rezultat pentru toti cei implicati ar fi ca Moscova sa negocieze un acors cu Dudaev care sa furnizeze un guvern de tranzitie a carui principala sarcina sa fie organizarea referendumului privind statutul Ceceniei si alegeri prezidentiale si legislative. Evolutia evenimentelor arata ca Rusia va allege solutia simulacrelor de alegeri, paralel cu un accord cu liderii ceceni si pregatirea pentru o noua campanie militara, incercand astfel, declansarea razboiului in interclanuri. Pe aceasta idee, noul lider, caruia ii va lipsi legitimitatea diplomatica, va putea negocia cu Federatia statutul Ceceniei.

Alt scenariu, mai putin fericit, dar posibil, este ca Cecenia dupa retragerea trupelor ruse sa se transforme precum Afganistenul, intr-o zona de interminabil razboi civil, care va impiedica orice autoritate din Groznai sa conduca negocieri cu Rusia. Totusi, se preconizeaza realizarea unei stabilizari a autoritatii centrale.

Din perspectiva cecenilor, trebuie constientizat faptul ca independenta totala a republicii nu este foarte practica. Aceasta nu datorita

dimensiunii mici a republicii, ci datorita vulnerabilitatii economice si militare. Desi, Cecenia are granita cu Georgia, masivul muntos caucazian taie posibilitatea de a dezvolta relatia. Deci, Cecenia nu poate dezvolta relatii comerciale normale cu exteriorul fara acceptul Moscovei. Mai mult sau mai putin, va avea nevoie de cooperarea cu Moscova, chiar ajutor direct pentru reparatii, pentru a incepe refacerea economica.

Cecenia va fi pusa in situatia de a suporta greu, chiar imposibil independenta, inclusive costurile reprezentarii externe ca membra a unor organizatii internationale.

Este nevoie, asadar, de o elita inteligenta, in ambele parti, pentru a aprecia avantajele unui statut de compromis pentru Cecenia, intre independenta si incorporare in Federatie. Cecenia poate deveni un teritoriu cu autoguvernare, nici parte a Federatiei nici stat independent recunoscut international cu reprezentare la ONU.

CAPITOLUL IV

CONCLUZII

Moscova a incercat rezolvarea problemelor cu republica rebela, Cecenia, de pe pozitii de forta, dezvoltand o politica de putere. Doreste sa-

si impuna punctual de vedere, deoarece are elemente suficiente de prevalenta fata de adversar.

Temerea centrului a fost fata de reactia institutiilor nationale de securitate nu fata de riposta celor internationale. In declaratiile oficiale a insistat asupra faptului ca prin actiunea militara desfasurata in Cecenia, Moscova asigura inclusiv securitatea internationala.

Institutiile internaionale de securitate s-au complacut intr-o atitudine jenanta, din punct de vedere moral, dar fructuoasa din perspectiva politicii de securitate internaionala. Era mai "ieftina" neimplicarea, nu supara Rusia, care la randul ei ramanea ocupata, nemaifiind foarte interesata de actiunile NATO, OSCE etc. pe plan mondial.

La nivelul declaratiilor oficiale, reprezentantii institutiilor internationale, au declarat ca Cecenia este o problema interna a Federatiei Ruse.

Singura implicata a fost OSCE, care deja s-a remarcat ca fiind institutia internationala "destinata sa coopereze" cu Rusia.

In conditiile in care presedintele american, secretarul de stat pe probleme de securitate etc., care reprezentau principala forta din majoritatea institutiilor internationale de securitate, s-au declarat aliati ai lui Eltan, greu de crezut ca restul puterilor europene vor reactiona diferit.

Criza cecena am folosit-o si pentru a arata neinteresul institutiilor internationale de securitate intr-o problema care privea securitatea internationala. In acest caz au actionat institutiile de securitate.

Analiza percepe si disfunctionalitatile de la nivelul modului de actiune al acestora din urma.

De altfel, Rusia va incerca, nu numai prin declaratiile, unele agresive, fata de posibila implicare internationala in Cecenia, sa convinga "occidentul" ca isi apara "mostenirea" si dreptul exclusiv in domeniul managementului crizelor in spatial ex-sovietic.

Cecenia era oricum pentru majoritatea occidentalilor mult prea indepartata si se suprapunea altor crize internationale. Rusia avea deja trupe in regiune.

Rusia s-a dovedit "sensibila" fata de implicarea institutiilor internationale de securitate in "curtea sa", mai ales pe fondul campaniei electorale.

Comunitatea internationala era, la randul ei interesata de evolutiile din Rusia, preferand o conducere maleabila la cererile ei. Eltan era considerat solutia optima.

Deci, normal, vor prefera varianta declaratiilor de solidarizare cu regimul Eltan, doar ONG-urile riscand declaratiile incriminatoare la adresa comportamentului trupelor ruse in Cecenia. Din aceasta perspectiva deosebit de activa s-a dovedit UNPRO (Organizatia Popoarelor Nereprezentate International), fiind insa dominata de lobby-ul facut de diaspora cecena din SUA si Turcia.

Rusia a incercat sa se comporte ca un centru puternic care impune periferiei vointa sa. Rezultatul a fost cel opus.

Rusia a pierdut in primul rand prestigiu, imediat dupa Cecenia, observandu-se alt comportament al micilor republici transcaucaziene, care incep sa manevreze marea Rusie, deja depasita de evenimentetele din Nagorno-Karabakh.

Dezastrul din Cecenia a insemnat pentru multi politicieni sfarsitul sustinerii tezei neo-imperialiste, pentru altii inceputul unei adevarate obsesii. Acestea pe fondul competitiei pentru petrolul caspic.

Lupta intre centru-periferie se da in termini simbolici, intre cei doi presedinti, intre cele doua religii majoritare etc.

ANEXA NR. 1

EVOLUTIA CONFLICTULUI

- 1 ianuarie – lupte intense, o parte din trupe inca in mars spre Groznai;

- 3 ianuarie – refacut controlul asupra trupelor ruse, coordonarea operatiunilor artileriei cu aviatia; ruta sudica lasata deschisa, pentru ca populatia cecena sa se retraga;
- 4 ianuarie – Sultan Gelisanov, comandantul Serviciului cecen de Securitate, informeaza FSK ca este gata sa lupte contra lui Dudaev, avand sub comanda 2 batalioane. Comisia de supervizori formata de Eltan, cu scopul apararii drepturilor populatiei, isi incepe activitatea. Iavlinski cere demisia lui Eltan.
- 5 ianuarie – Eltan ordona oprirea bombardamentelor, dar atacurile continua. Radio Moscova informeaza ca aproximativ 130.000 refugiati au parasit cecenia, de la inceputul conflictului. Pierderile ruse sunt estimate la 246 morti, 480 raniti, 300 piese de echipament distruse;
- 6 ianuarie – Consiliul de Securitate aprecia ca in urmatoarea faza, armata va fi inlocuita de trupele de interne. Pierderi ruse 256 morti.
- 7 ianuarie – proteste la Moscova, cerand oprirea razboiului si demiterea lui Gracev, Stepasin si Iegorov; moare gl. Vorobiov; se creeaza si functioneaza Serviciul Federal de Contrainformatii;
- 7-8 ianuarie – lupte intense;
- 9 ianuarie – guvernul rus declara armistitiu de 48 ore;
- 10 ianuarie – reincep luptele; 50.000 refugiati ceceni;
- 11-12 ianuarie- un oficial rus declara ca presa a creat imaginea de monstru a armatei;

- 12 ianuarie – pierderi ruse pe timpul armistiului : 101 raniti si 41 morti; Congresul popoarelor din Caucaz propune lui Eltan retragerea trupelor ruse si inceperea negocierilor la nivel inalt;
- 13-14 ianuarie – lupte pentru Palatul Prezidential;
- 15 ianuarie – incercuit orasul; este ucis fiul lui Dudaev, acesta da ordin sa nu se mai ia prizonieri, ci sa-l ucida pe toti;
- 16 ianuarie – Cernomardin propune inceperea negocierilor; pierderi oficiale pentru rusi : 500 morti, 1000 raniti, 200 disparuti;
- 17 ianuarie – declarat armistitiu;
- 19 ianuarie – cucerit Palatul Prezidential, retragerea fortelor cecene din capitala;
- 20 ianuarie – Gracev declara sfarsitul primei faze a operatiunii militare; 1500 morti (rusi); gasite mormintele a 4000 soldati executati de Dudaev, noi apeluri ale mamelor pentru oprirea razboiului;
- 21-23 ianuarie – publicate rapoarte despre atrocitatile cecene; declansata dezbaterea reformei in armata;
- 26 ianuarie – comanda Fortelor Federale este preluata de gl.col.A. Kulikov (trupele interne).

ANEXA NR. 2

FORTELE COMBATANTE

Federatia Rusa :

Componenta : 23.800 soldati, 80 tancuri, 208 vehicule de lupta, 182 tunuri si mortiere;

Provenienta : Districtele Leningrad, Volga, Siberian, Caucazul de Nord;

Cecenia :

Componenta si provenienta : 6000 mercenari recrutati din statele baltice, Tadjikistan, Azerbaidjan, Ucraina, Afganistan, Turcia, Iordania.

BIBLIOGRAFIE

1. "A chance for peace in Chechenya", The Economist, 1996;
2. "A chronology of the Chechen conflict", part 1, M.A. Smith, Conflict Studies Research Centre, 1996;
3. "Active OSCE mediation in Chechenya Crisis", Helsinki Monitor, 1995;
4. "A formula for Chechen independence", Paul Goble, 1998;
5. "After Chechenya", The Economist, 1997;

6. "Building Civil Society In The Caucasus", War Report, 1996;
7. "Caucasus and an Unholy Alliance", Helsinki, 1997;
8. "Caucasus : War And Peace : New Disorder In Caucasus", SOTA Conference on ethnic conflict in the Caucasus, 1997;
9. "Chaos in Rusia and Chechenya", The Economist, 1996;
10. "Chechen Conflict Ends With Shaky Peace", Open Media Research Institute, 1997;
11. "Chechen Crisis and Russi's Future", Foreign Policy, 1995;
12. "Chechen Independence", Al Hazer Suleymanov, 1997;
13. "Chechenya and Reflections on Southeast Asia", Asian Defence Journal, 1995;
14. "Chechenya : a Small Victorious War", London, 1997.

CUPRINS

INTRODUCERE :

1988-1998, decada care a schimbat fata Europei.....1

CAPITOLUL I

Caucazul de Nord – minoritati la rascruce.....5

Cecenia : Aspectul religios al conflictului.....17

CAPITOLUL II

Conflictul ruso-cecen.....	22
CAPITOLUL III	
Analiza esecului.....	36
Consecintele inteventiei.....	40
Optiunile Rusiei.....	48
CAPITOLUL IV	
Concluzii.....	50
ANEXE	
Anexa nr. 1 Evolutia conflictului.....	53
Anexa nr. 2 Fortele combatante.....	55
BIBLIOGRAFIE.....	56